

omgeving. 't Is dan vooral, dat we van onze kinderen inderdaad wel eens denken, dat het raadsels zijn.

Niettemin is er in de ontwikkeling van den wondend mens 'n zekere regelmatigheid, 'n wetmatigheid op te merken, gelijk in al het organisch levende. Er is een natuurlijke ontwikkelingsgang, waarmee opvoeding en onderwijs gelijken tred zal dienen te houden. Wij zijn wel eens van die peuters, die den bloemknop openbreken en maar niet kunnen wachten, dat de bloem — onder gunstige beïnvloeding van buiten — vanzelf open gaat. Het al maar vooruitloopen op dien natuurlijke ontwikkelingsgang, omdat men steeds koersende naar de toekomst geen oog heeft voor het heden, zal zich op den duur wreken.

In de tweede plaats moet gewezen op het scheppingsfeit van de tweedheid der sexe en de daarin gegronde lichamelijke en geestelijke verschillen. Al wordt dat sexe-verschil als zoodanig door het kind niet beleefd, toch openbaart ook deze Goddelijke ordonnantie zich in tal van gedragingen van het jonge kind o.a. in de keuze van speelgoed en spelletjes, in het algemeen in den interesse-kring. Een jongen is anders dan een meisje. En we mogen ons weer afvragen of de gelijkvormige opvoeding, met name van oudere kinderen, hier wel geheel mee in overeenstemming is.

In de derde plaats is daar de groote verscheidenheid in aanleg en karakter. Wel is de eenheid van het menselijk geslacht eveneens gegrond in een scheppingsfeit — maar, heeft iemand eens gezegd: de Goddelijke auteur geeft zijn boeken, gebonden in menschenhuid, slechts in de oplage van één exemplaar. Er zijn geen twee menschen, geen twee kinderen gelijk, in wezen en in verschijning. Het lied der schepping is een wondere symphonie.

Naast dit alles verdient het evenzeer onze aandacht, dat wij toch kinderen gewinnen „naar onze gelijkenis en naar ons evenbeeld“.

Gods Woord leert het ons en de ervaring van elken dag bevestigt het.

Hoezeer ook het kind in heel zijn levensopenbaring zich onderscheidt van den volwassene, er is levenssamenhang tusschen ouder en kind, — reden, waarom de oude dwaling, het kind te zien als 'n verkleind maar toch ident evenbeeld van den volwassene, telkens weer opreedt.

Het is opvallend, hoe soms de gelijkenis spreekt — in gestalte, in lichaamshouding, maar ook in kleinere attitudes als voetzetting bij het loopen, gestes, oogopslag, in gaven, strevingen, neigingen. Menigmaal krijgen we, teruggaande, via het kind een „kijk“ op den vader of op de moeder. Waar dezen zich nog wel eens verdekt opstellen en schuil houden, draagt hun kind de verborgen

levenshouding naar buiten. Er schuilt in elk kind iets van het enfant terrible!

Men spreekt dan van erfelijkheid. Wat de kinderen „erven“ — reeds als hun leven begint — is niet enkel beperkt tot het lichamelijke, het omvat niet minder het geestelijke. De wetenschap heeft ook gepoogd van deze levensopenbaring den „zin“ te ontdekken, gezocht naar de wet achter dit verschijnsel... maar verder dan een veronderstelde wetmatigheid in alle generatie heeft ze het feitelijk niet kunnen brengen.

Niettemin — ze is er! Ook waar „de natuur“ wel eens sprongen maakt — kinderen „hebben“ soms meer van de grootouders dan van de ouders; soms ook springt het nog verder terug of op een zijtak in den geslachtsboom — er is in al het levende een overdracht in de lijn van het geslacht.

Er is erfelijkheid, zoowel in het goede als in het kwade; blijkbaar meer in het laatste dan in het eerste.

De volksmond zegt: „De appel valt niet ver van den boom“, en „Hij heeft een aartje van z'n vaartje“, — waarbij het natuurlijk niet valt aan te nemen, dat „moertje“ er part noch deel aan zou hebben.

Een ontroerend feit en van huiveringwekkende ernst is de zonde, het kwaad in het menselijk leven, dat ook woelt en woekert in het kinderhart.

„In zonde ontvangen en geboren...“ We kennen die klacht, maar verstaan we wel de volle realiteit hiervan in de verhouding tot onze kinderen?

We moeten onszelf niet iets wijsmaken; een fantasiebeeld van het kind, dat we omhangen met de goudfranje van ons ideaal, is even onreëel — onwerkkelijk en onwaar — als 'n heiligenbeeld van onszelf.

Er zijn er, die zich nog steeds maar weer verbazen als zich bij hun kinderen gebreken, neigingen en strevingen ten kwade openbaren, van welker aanwezigheid en werking in eigen leven zij zich toch wel in het diepst van hun hart bewust zijn. Men leest nu eenmaal geen druiven van doornen. De zonden van onze kinderen zijn afzetsels van onze zonden.

We zouden zoo gaarne willen, dat het anders was; dat hun leven bleef verschoond van het verderf, dat zoo kankerend invreest in ons bestaan, omdat we weten, dat veel levensleed niet vreemd is aan bepaalde karakterzonden.

Nu is hier tweërlei levenshouding mogelijk: de realiteit — ook deze! — erkennen en er mede rekenen, of de oogen sluiten en dan meteen doen alsof we luisteren naar muziek in de verte. Het laatste doet de salon-paedagogie welke coquetteert met het leven. Wie evenwel de werkelijkheid eerlijk onder de oogen ziet, zal zich niet verbazen

van zijn Vader“ (de wet) en de officiële wetgeleerdheid en wetsinterpretatie.

Laat ons dat zien.

Vooreerst is er reeds het conflict tusschen Jezus, die in Jeruzalem hangen blijft en Jozef en Maria, die Hem op de thuisreis wanen.

Want met 't begin van dit verhaal zit het zóó: „Vader Jozef“ is een wetsgetrouwe Jood. Elk jaar gaat hij naar de feesten in Jeruzalem; althans naar één. En niet slechts voor zichzelf betracht hij Gods gebod. Hij neemt ook zijn vrouw mee. En aan zijn pleegzoon geeft hij een goede opvoeding uit de wet.

Een goede opvoeding. Want naar 't begrip van zijn tijd is het kind Jezus niet verplicht, de heele wet ten uitvoer te brengen. De eisch daartoe zou voor Hem pas gelden, wanneer Hij ten volle 13 jaar was. Doch Jozef neemt Hem mee ter bedevaart, ook vóór zijn dertiende jaar. Want hij wil Hem vroeg „gewennen“. Dat was de raad der wetgeleerden. Gewen ze maar vroeg! De heele wet volbrengen kunnen ze zoo jong niet. Maar begin er jong mee, om ze iets ervan op te leggen. Bijvoorbeeld, zeiden de rabbijnen, leer hun 't vasten jong. Een heelen dag kunnen de kleine peuters dat natuurlijk niet. Doch begin dan bij een zulgeling het voedsel te onthouden tot de morgen is aangebroken (de dag begint 's avonds!) en rek bij 't ouder worden den tijd van 't vasten geregeld wat.

In overeenstemming met dien wijzen raad is Jozef, die den twaalfjarigen Jezus vast mee neemt op de pelgrimsreis. Jezus wordt al vroeg „gewend“ aan de wet; d.i. aan de dingen zijns Vaders!

Jozef is hier kind van zijn armen tijd en leerling van armoedige rabbijnenwijsheid. Want in dat „zóó gewennen“ en „er een goede gewoonte van maken“ is dit arme en zondige, dat het ver blijft van het uitputten van de wet Gods en haar diepten te pellen welger. Wel is het woord der wet zeer nabij het volk Gods gebracht (Deut. 30:11 e.v.) en is het geloof heel eenvoudigweg uit het gehoor (Rom. 10:17), maar wij mogen het heilige niet banaliseren. Zoeken, ver-weg, in den hemel, over de zee, of in den afgrond, wat vlak bij hen was, mochten de Israëlieten niet. Dan waren ze vrijwillig arm, en God had hen rijk gemaakt. „Nabij u is het woord!“ Doch ook dat andere; dat gewoonte maken van wat priesterwerk

als de historie van eigen leven zich wel eens herhaalt en voortzet in die van ons kind.

Niets is evenwel gevaarlijker dan een erfelijkheidsfatum.

Zeker, de feiten zijn niet te weerspreken — de zonden der vaderen worden bezocht aan de kinderen, zelfs in het derde en vierde geslacht. Maar er is, ook in het natuurlijk leven die wonderlijke Goddelijke genade, waardoor zelfs een leven, dat dreigt uit te sterven, weer opnieuw kan opbloeien in ongedachte gaafheid en schoonheid. Er werken in het kind ook tal van regenererende krachten — van wie en van waar? — welke ongekende mogelijkheden scheppen. In laatste instantie is nog Gods Geest, als in den morgenstond der schepping, het immanente levensprincipe dat nog de levensvonk ontsteekt en aanblaast. Het werk van den Heiligen Geest in al het creatuurlijk leven, ook op het terrein van opvoeding en onderwijs, mag niet worden onderschat!

#### Hoe ziet gij het kind?

Hoe we het kind zien hangt voor een groot deel ook daarvan af, wat voor 'n mensch we zelf zijn. In het gezin blijkt dit reeds: de vader heeft een andere visie op het kind dan de moeder. Ook in de school blijkt het telkens weer.

De intellectuele droogstoppel ziet het als een optelsom van zoo en zooveel „verstandelijke vermogens“ — voor hem is het kind een hoofd, alias hersenen plus nog wat. Dat zijn de menschen, die ons onderwijs hebben doodgerationaliseerd. Het ras is nog niet uitgestorven en stellig zijn er ook onder ons, die — natuurlijk ter goeder trouw! — nog steeds maar den tol van hun bewondering betalen aan dat verdorrend intellectualisme.

Aanverwant, maar minder kwaadaardig, zijn de z.g. practici, de menschen die alles, zelfs de hoogste levenswaarden — toetsen aan de praktische bruikbaarheid. Zij beschouwen het kinderleven als een levensperiode, welke hoe eer hoe beter dient overwonnen. Ze kunnen niet genieten van de geurende bloesem, omdat ze in de lente reeds berekenen, wat ze hopen te verdienen aan de vruchten in den herfst.

De Streber behoort tot die categorie, welke het kind ziet als 'n kapstok, waaraan hij eigen — verloren! — levensillusies opnieuw kan ophangen.

Het meest te gispn is de egoïst, die in het kind niet veel meer ziet dan een pandbrief, welken hij zoo voordeelig mogelijk zoekt te beleggen.

Eigenlijk is het zoo, dat het kind het best wordt verstaan door hen in wie het kind-zijn nog niet is afgestorven, in wie de jeugdverrukkingen nog nabloeien. We mogen ons wel eens afvragen hoe het

is; bidden degradeeren tot formules-prevelen; tempelgang vervlakken tot eigenwillig, vlot en makkelijk-vrolijk feestgedruisch; dat is ook vrijwillige armoede en evenzeer van God vervloekt.

Jozef en z'n leermeesters, die zoo graag gewennen, tappen bloed af aan de geloofsgehoorzaamheid en maken den dienst van God bleek en ziek.

We zeggen hier toch niet teveel van Jozef en gaan niet boven hetgeen geschreven is. Want ook vs 42 noemt het doen van Jozef, het volgen van de gewoonte van den feestdag. Ethos, dat is wat anders dan nomos! Ethos, de „gewoonte“, is de ritus van het feest, die in gebruik geraakt was; maar nomos is de wil van God, de wet, „de dingen van Jezus' Vader“.

Aan hun brave godsdienstige gewoonten hebben Jozef en Maria het dan ook te danken, dat ze hun Jezus op dat Paascheest kwijtraken. Want samen zijn ze naar Jeruzalem gegaan, maar na een paar dagen willen Jozef en z'n vrouw naar huis. „Gewoonlijk“ bleven de feestgangers niet de volle week van Pascha en Mazzôth. De pelgrims konden bezwaarlijk onderdak voor zóó langen tijd vinden en wilden graag samen terug in het verband van den grooten karavaan langs den niet ongevaarlijken weg.

Zoo gaat het. De macht der gewoonte dwingt ook de besten te gaan onder het juk der sleur-menschen. De gebruikelijke opvatting verbodt slechts een terugkeer vóór den morgen van den tweeden dag. Een nacht moest men blijven. Verder liet de ritus de feestgangers vrij.

Jozef en Maria zullen zich na enkele dagen ook vrij hebben gevoeld om weer naar Nazareth te gaan. De heele karavaan, waarmee zij blijkbaar naar 't Noorden willen trekken, zal wel het reisplan in die richting hebben beïnvloed.

Maar Jezus is niet vrij, wanneer de gewoonte zijn deel heeft gehad. Hij is gehoorzaam aan de wet en niet aan den ritus. Aan zijn Vader en niet aan Schriftgeleerden en Farizeeën.

Jozef en Maria echter denken daar niet aan. Ze meenen veeleer dat Jezus reeds den tempel en de feesten heeft verlaten en met een groepje kennissen en familie vast op weg is gegaan naar de eerste pleisterplaats; het punt waar allen zich verzamelen om den volgende morgen gemeenschappelijk naar Galilea te trekken.

Ze informeerden onderweg wel eens naar Hem, doch in hun hart is nog geen onrust. Jezus heeft

## POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHEPSEN

### De dingen van zijn Vader.

Bij Lucas 2:41-51.

Het apocrief evangelie van Thomas, dat de kindsheid van Jezus wil beschrijven, en veel fantastieën biedt over mirakels van zijn hand en brutaliteiten van zijn mond, eindigt z'n relaas met de mededeeling van 't zelfde verhaal, als waarmee Lucas de historie van geboorte en jeugd sluit.

Evenwel kan het apocrief evangelie z'n zucht tot kleuren, fel-kleuren, die het uitlet in de schildering van wonderverhaaltjes, die verzinzel zijn van a tot z, niet bedwingen, zelfs dan, wanneer de stof geheel gegeven is in het canonieke evangelie. Het moet die canonieke stof nog opsieren met een paar zinneljes; het canoniek gegeven kan zóó als het daar ligt niet worden ingevoegd in 't apocriefe evangelie.

Want de teksten van Lucas 2:4-51 en die van het slot van Thomas' kindheids-evangelie hebben dit groot verschil, dat „Thomas“ noodig vond de Schriftgeleerden en Farizeeën iets te doen zeggen tot Maria. En was hij nu maar in het raam gebleven, maar dat kan hij niet na al de openbaring van een onjuisten kijk op Christus' roeping en werk en positie in Israël en in deze wereld, die aan het slot van zijn boekje voorafgaat. Zoo is het consequentie van de dwaling, dat hij de Schriftgeleerden en Farizeeën zeggen doet tot Maria: „Zijt gij de moeder van dezen jongen?“ Zij zeide: „Ja, dat ben ik“. Toen spraken ze tot haar: „Zalig zijt gij onder de vrouwen; want de Heere heeft de vrucht van Uw schoot gezegend; want zulke glans en zulk vermogen en zulke wijsheid hebben wij nimmer gezien noch gehoord“.

Hier komt aan 't licht een groote misvatting over de situatie van Lucas 2:41-51. Want in die Schrift is juist het tegenovergestelde van een gemoedelijk samen-stemmen van den jongen Jezus met de leeraars in Israël. Het heele stuk ontdekt de gaping, die er is gekomen tusschen „de Uingen

toch zo kort. Zom zijn, hoog gogte is e

Rest nu inderdaad Het an

In de „grondwet“ gisch axi schepping maar een thode van ethische n niet on op het te we „Gn heeft d en zijn v

lemend maal mo- tuurlijk van het

mers, nie- natuurlij- paedagog

Hoe kr ook „vro velen, zo den, onm

— uitzett evenveer nantiën v bieden. variëte zijn. Er

als hun moeilijk geschapen openbarij

van de G ling, — „gicus ver tisch zon

In de ty studie vo vatten — Niet iet

„wat in t zien, ever schilders

Dat de leven mel teloo da als v o d levensbez onzen Ge

Het is andere w

immers zullen zij Hem niet

Hier is evangelie conflict t en der F

Voor J in zichze zichzelf v neer ze is Gods v blijven z wilde zijn Paschen

leven. Het is Schriftge Israel, o gezin — usanties, met Zijn zichzelf

snijden d Goeden v Het is dingen v Schriftge troosten ons gesl

Doch i staat is evangelie zegt in tirade uit heel iets Christus

We wi Jozef e troffen i gevormd zal. Dien morgen l terug naa duurde